

NORGES
DØVEFORBUND

NORGES DØVEFORBUND

KRONSPRINS HAAKON ER NORGES DØVEFORBUNDS HØYE BESKYTTER

Høringsvar: Sannhet og forsoning– grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner

Finnes samisk døve- samiske tegnspråklige i det samiske samfunnet?

Norges Døveforbund (NDF) er en språk- og kulturpolitisk interesseorganisasjon som arbeider for å bedre døve og hørselshemmedes tilgjengelighet og anerkjennelse i samfunnet, også som en språklig og kulturell minoritet. Norges Døveforbund arbeider politisk for å sikre rettigheter til døve, hørselshemmede og andre tegnspråklige. Det betyr at også samiske døves rettigheter er en del av vårt ansvar og dermed velger å svare på denne høringen. NDF har samiske døve i sin organisasjon.

Norsk tegnspråk (NTS) er et minoritetsspråk på lik linje med andre norske minoritetsspråk. Ny språkløp i januar 2022 anerkjenner norsk tegnspråk som et nasjonalt tegnspråk.

NDF har lest rapporten med stor interesse og vil berømme rapportens innhold. Det er gjort et godt og sant stykke arbeid. NDF ser likevel at den siden av rapporten som handler om forsoning og bruker dette begrepet er noe problematisk da anerkjennelse og rettigheter ovenfor det samiske samfunnet fremdeles på mange områder ikke følges opp av myndighetene. Da er det etter vårt syn mer realistisk å ha blikket på opprettende og anerkjennende tiltak. NDF støtter også forventningen om at hver gruppe har rett til å få sin prosess behandlet særskilt, av den grunn besvares denne rettet mot det samiske samfunnet.

NDF ønsker å rette oppmerksomhet på samiske døve. Samiske døve er og har vært usynlig i døvesamfunnet, og vi registrerer at de også er usynlige i det samiske samfunnet. Vi ser med stor bekymring på at rapporten overhodet ikke omtaler denne gruppen, en gruppe som er en minoritet i minoriteten. NDF har merket seg at Sametinget har begynt å løfte denne gruppen i sitt samfunn. Spesielt vil vi rose Sametingsrådets medlem som via sosiale medier la ut videoklipp på tegnspråk i forbindelse med FNs internasjonale dag for funksjonshemmede 2022. NDF har også registrert at det av og til er innlegg på tegnspråk fra Sametingets plenum. Dette bidrar til en viktig synliggjøring og via dette muligheter for at samiske døve på sikt kan få bedre tilgjengelighet. Det haster.

Det ser ut til at det finnes lite kunnskap og informasjon om samiske døve og samiske tegnspråklige. Det vi vet er at døve som oftest ble sendt til døveskoler og vokste opp på internat. Dette fordi hjemstedet ikke hadde kompetanse eller kunnskap om døve. Det er også lite kunnskap om hvor samiske døve etablerte seg etter endt skolegang og hvilken relasjon de har til sin familie og samisk språk og kultur. Da heller ikke hvordan dette har påvirket deres liv.

Trondheim hadde en døveskole med internat som ble etablert i 1825. Mange samiske elever ble sendt dit. Iflg Norsk Døvemuseum vet man lite om disse barna og hva som hendte med dem. Samiske elever lærte norsk tegnspråk i skolegården og hadde norsk tale og skriftspråk som opplæringspråk. Ut fra dette ser en at døveskolene også har bidratt til fornorskingsprosessen av samiske døve elever, både språklig og kulturelt.

«Samisk skolehistorie» sitat fra Ellana Risten, født i 1930, som ble sendt til Trondheim offentlige skole for døve da hun var ca. 10 år gammel; «Jeg ble skolert vekk fra min kultur, men husk at det var nødvendig. Kautokeino hadde ikke kunnskap eller tilbud til døve elever. Alternativet hadde vært å

Grensen 9, 0159 Oslo

Telefon: 23 31 06 30 Telefaks: 23 31 06 50 E-post: post@doveforbundet.no Hjemmeside: www.doveforbundet.no
Konto for gaver : 8200.06.08072 Bankgiro: 8200.01.77004 Organisasjonsnummer: 974 252 708

NORGES
DØVEFORBUND

NORGES DØVEFORBUND

KRONSPRINS HAAKON ER NORGES DØVEFORBUNDS HØYE BESKYTTER

ikke få skolegang i det hele tatt. Hva da? Det er vondt å ha mistet sitt språk og sin kultur, men jeg fikk et annet som jeg kan kommunisere på».

Fornorskningen har om enn rammet samiske døve barn hardere i og med at de som regel ble sendt til døveskoler uten mulighet til å lære seg samisk. NDF ber om at dette må løftes opp og drøftes for å sikre samiske døve barn et fullverdig tilbud som inneholder både tegnspråk, samisk og norsk. Dette gjelder også familie og nærpersoner. Det er i tillegg et viktig tiltak å tilby voksne døve samer samisk opplæring på norsk tegnspråk jmf rapportens pilar 2 – Språk.

NDF vil at det igangsettes et arbeid rettet mot å utdanne tolker som behersker tegnspråk og samisk. Dette er et viktig tiltak for å styrke og igjenopprette tilgang for døve samiske tegnspråklige til sitt eget samfunn jmf rapportens pilar 3 – Kultur.

NDF vil foreslå at det nedsettes et arbeid som kan se på samiske døves historie i Sapmi, i samarbeid med NDF og Norsk Døvemuseum, om hvordan fornorskingsprosessen har hatt innvirkning på samiske døves liv og helse, siden dette også er gjeldende, ikke bare på norsk side, men også svensk, finsk og russisk side og implementere dette i rapportens pilar 1 – Kunnskap og formidling.

Med vennlig hilsen

Petter Noddeland (sign)
Generalsekretær
Norges Døveforbund

Ditte Emilie Hatlelid (sign)
Utvalgsmedlem i NDFs Mangfoldutvalget
Norges Døveforbund